

Tervise
Arengu
Instituut

Häirunud söömiskäitumine eesti täiskasvanud elanikkonna seas

Hedvig Sultson, *PhD*

Teadur, Krooniliste haiguste osakond
Tervise Arengu Instituut

16. aprill 2024

Normaalne söömiskäitumine

- **Normaalse söömiskäitumise tunnused *psühholoogilisest vaatepunktist*:**
  - Üldjuhul juhitud kehaomaste nälja- ja küllastumustunde signaalide poolt
  - Söömiskäitumine on paindlik, sõltuvalt kontekstist
  - Vähe rangeid reegleid ja piiranguid söömiskäitumise ümber (nt dieedipidamine)
- Kõik, mis jääb normaalsest söömiskäitumisest väljapoole → **häirunud söömiskäitumine**

Herman & Polivy (1996)

Häirunud söömiskäitumine

- **Tunnused:**
  - Söömise liigne piiramine, ranged dieedid
  - Pidev mõtlemine toidust, kehakaalust, välimusest
  - Ülesöömine, liigsöömine, emotsionaalne söömine
  - Söömisejärgselt kogetakse distressi ja muid negatiivseid emotsioone (nt häbi, süütunne)
  - Toidu väljutamine kehakaalu reguleerimise eesmärgil

**Normaalne,
tervislik
söömine**

**Häirunud
söömine,
söömishäire**

Natenshon, 2020

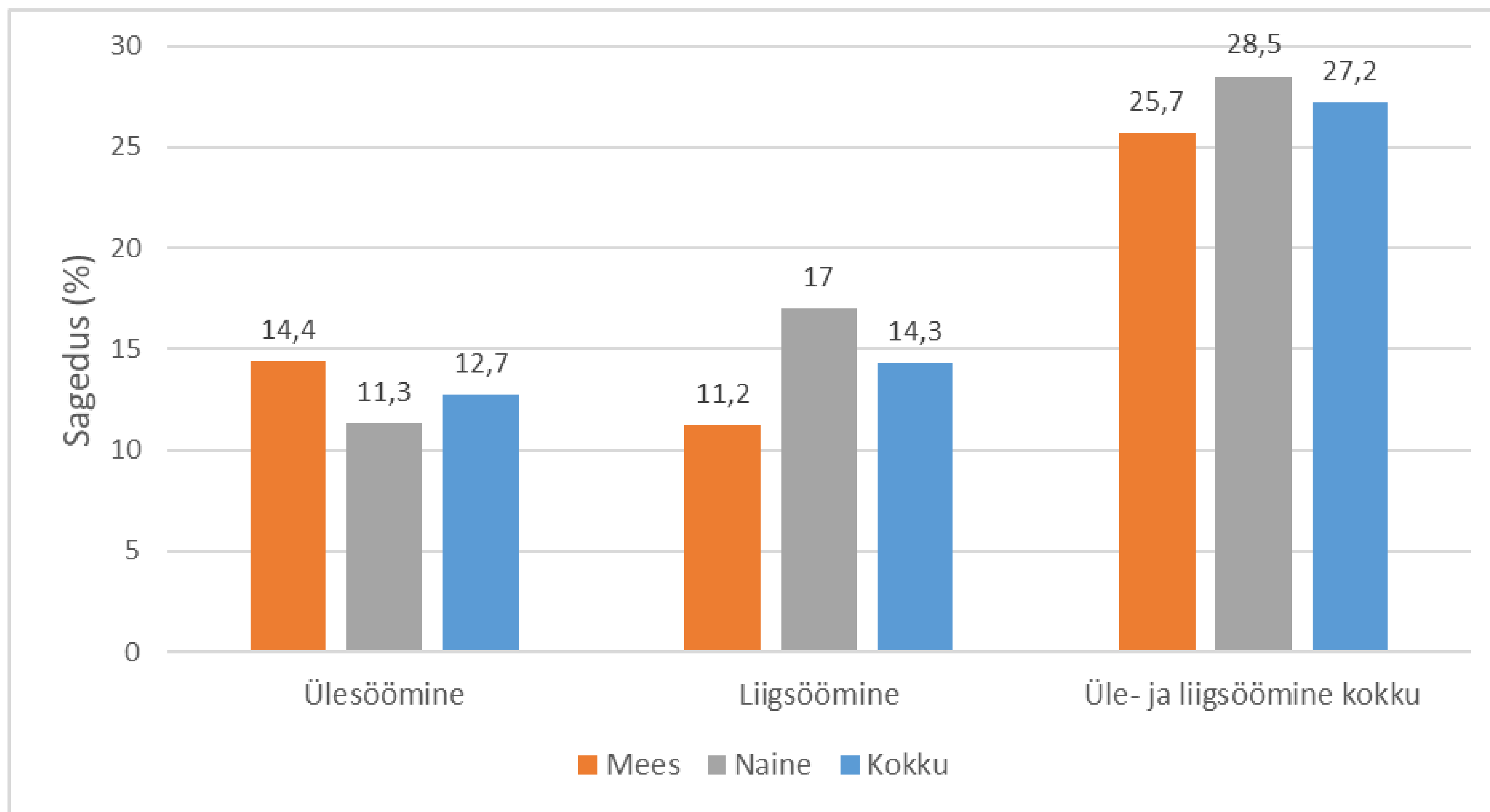
Eesti Rahvastiku Vaimse Tervise uuring (RVTU)

- TÜ ja TAI koostöös 2020-2022
  - **Eesmärk:** saada ülevaade vaimse tervise häirete levimusest ja riskiteguritest populatsioonis COVID-19 kriisi kontekstis
- 3 longituudset küsitlusuuringulainet ($n = 3751 - 5636$)
- Lühike plokk **häirunud söömiskäitumise** tunnuste kohta:
  - Ülesöömine ja liigsöömine
  - Söömise piiramine
  - Liigne mõtlemine toidust ja kehakaalust (edaspidi: hõivatus toidust ja kehakaalust)
  - Toidu väljutamine

Toiduga liialdamine: üle- ja liigsöömishood

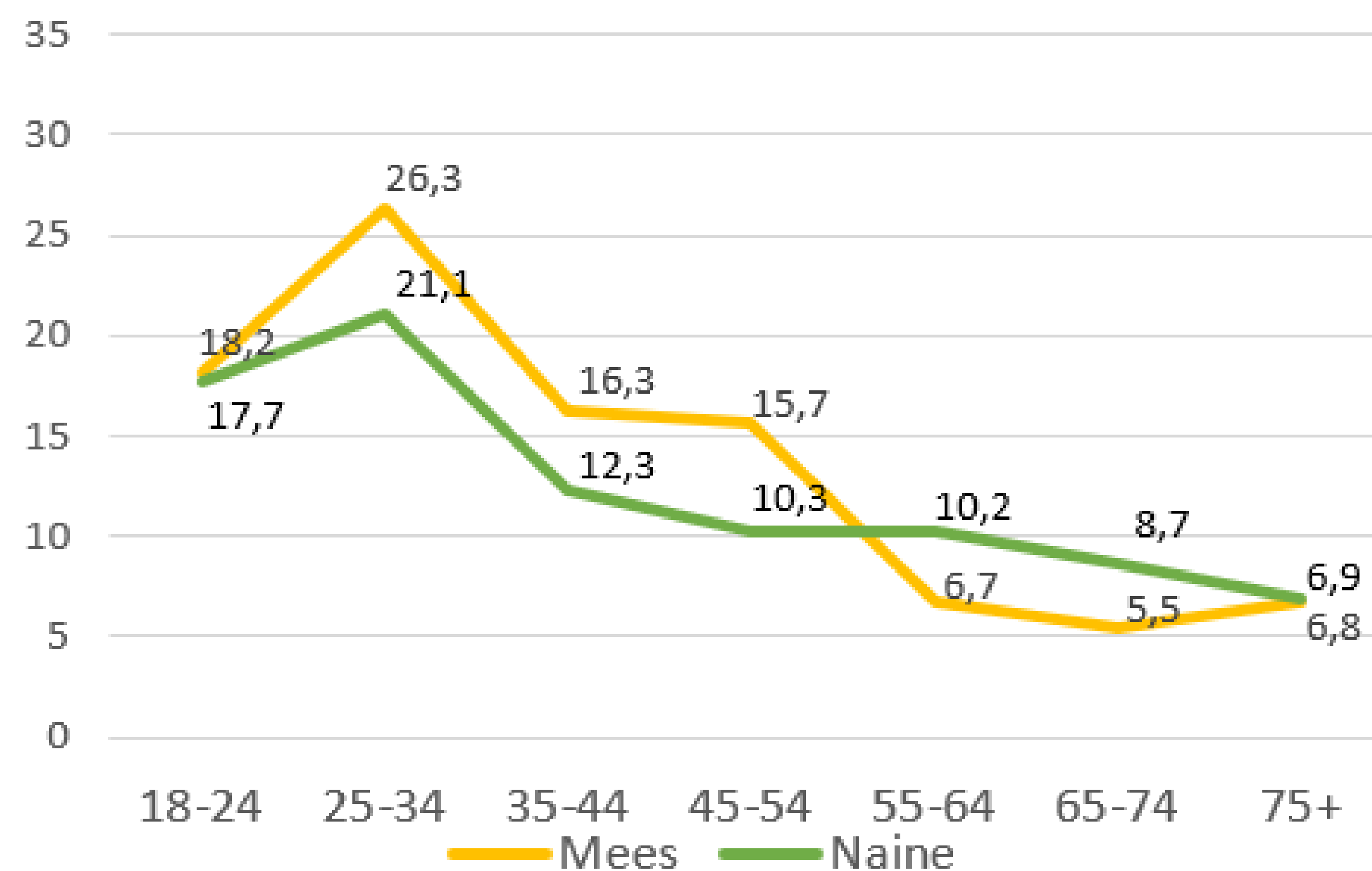
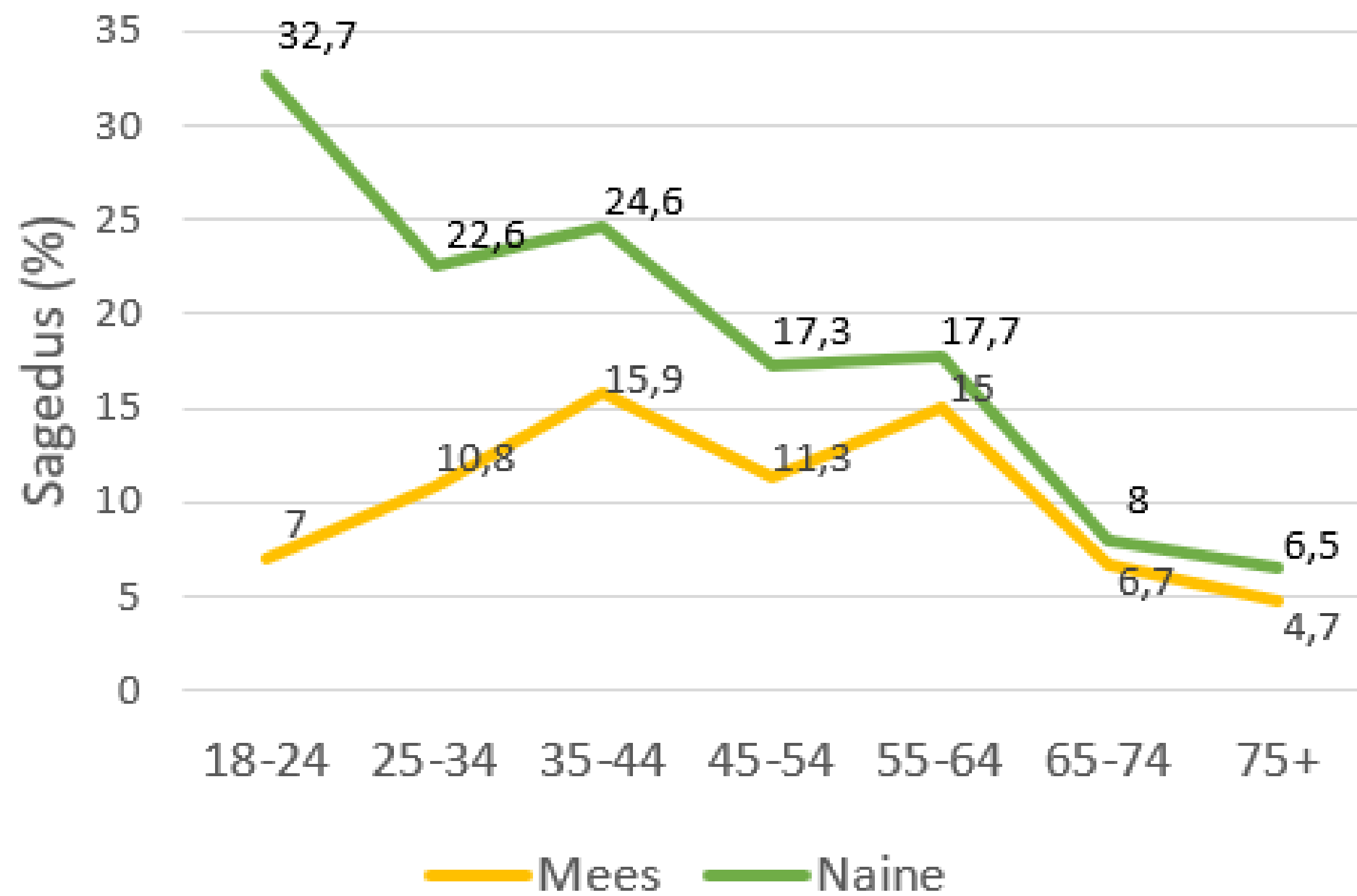
- Ülesöömine:
- ingl k *overeating*
  - *'eating a significant amount of food within a short period of time'*
  - **Tagajärjed:** kaalutõus,
risk rasvumuseks ja sellega kaasnevateks kehalisteks haigusteks
- Liigsöömine:
- ingl k *binge eating*
  - *'eating a significant amount of food within a short period of time'*
  - *'Loss of control over eating'*
  - **Tagajärjed:** söömishäire väljakujunemise risk,
kaalutõus, risk rasvumuseks ja sellega kaasnevateks kehalisteks haigusteks

- “Kas Teil on viimase kolme kuu jooksul esinenud söömishoogused, mil sõite tavalisest suurema toidukoguse?” *Ei / Jah*
  - “Kas nende söömishoogude ajal olete tundnud, et Te ei suuda oma söömist kontrollida?” *Ei / Jah*

Eesti Rahvastiku Vaimse Tervise Uuring (2022)

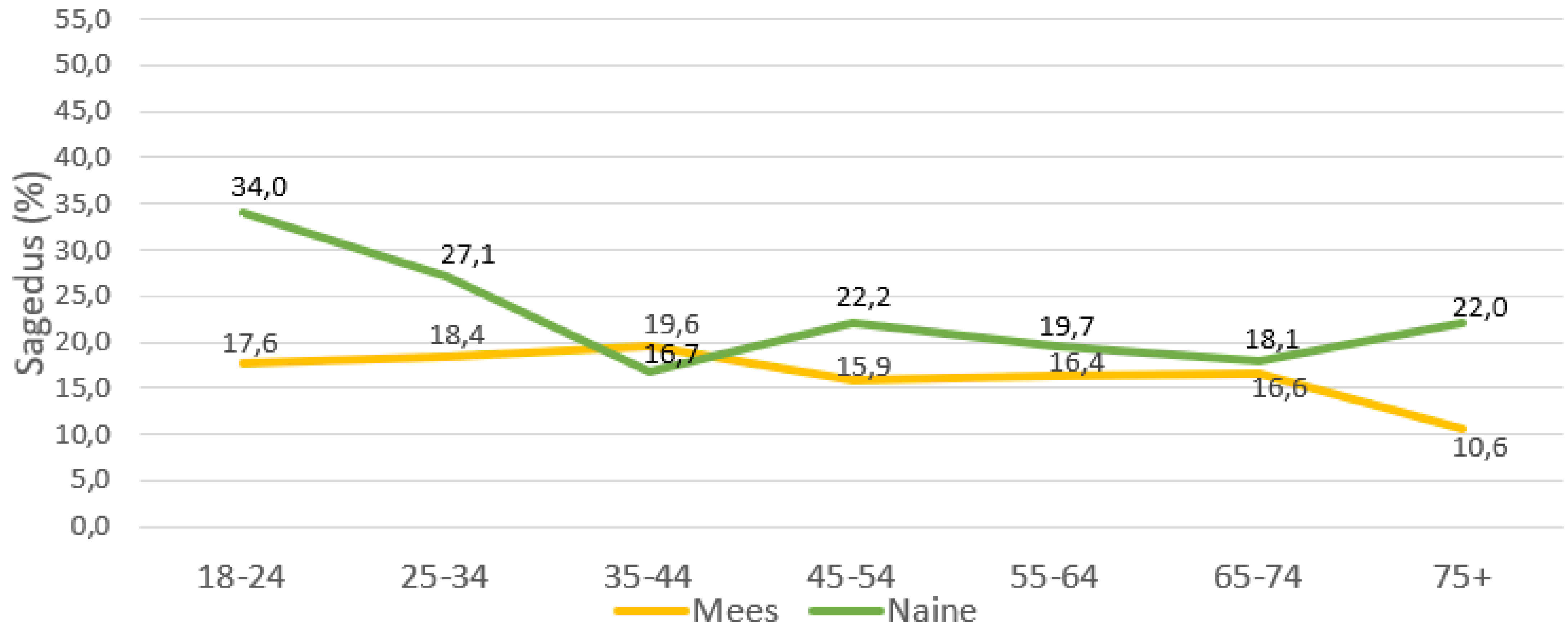
teai

Joonis. Liigsöömise (vasakul) ja ülesöömise (paremal) levimus meeste ja naiste seas vanusegruppide lõikes 2021. a.

Söömise piiramine

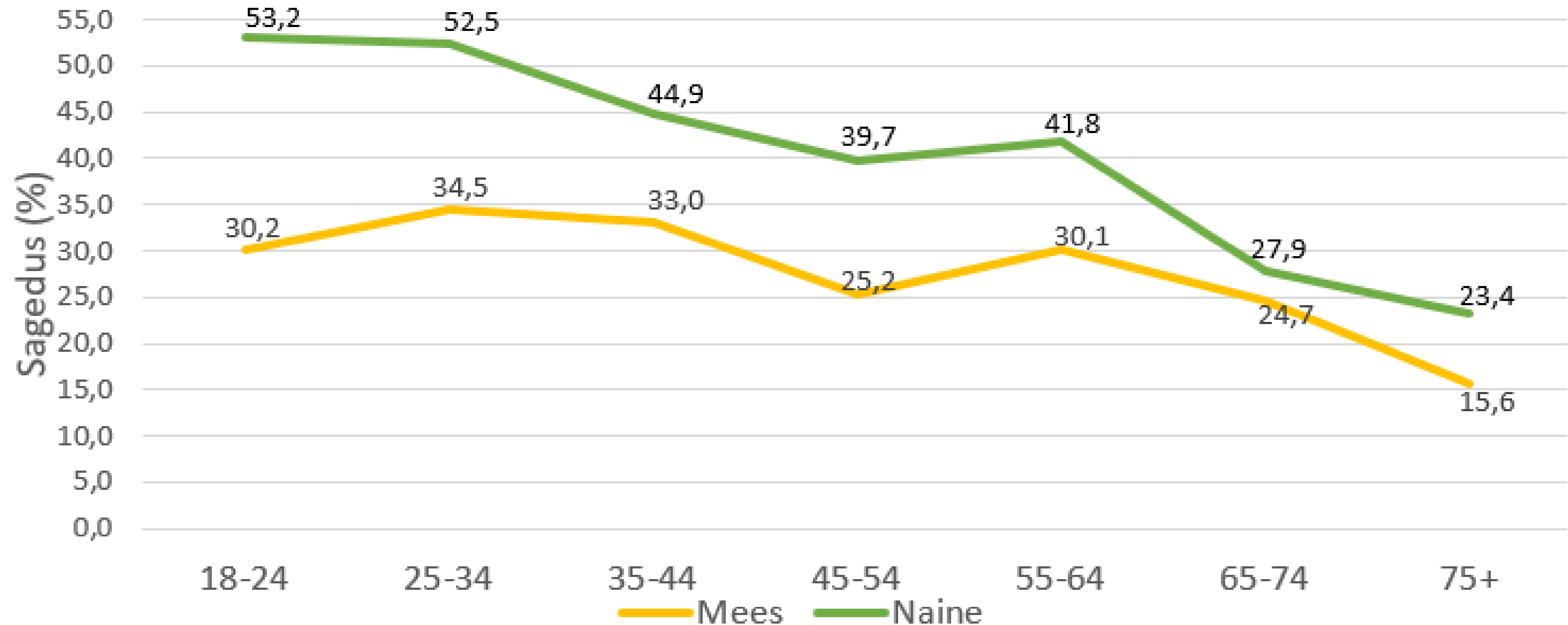
- “Kas Te olete viimase kolme kuu jooksul oma **toitumist** märkimisväärselt **piiranud**?” *Ei* / *Jah*

Hõivatus toidust ja kehakaalust

- “Kas Te olete veetnud märkimisväärselt palju aega **kehakaalust ja toidust mõeldes?**” *Ei / Jah*

Üle- ja liigsöömise riskifaktorid

Demograafilised:

- Naissugu
- Noorem vanus

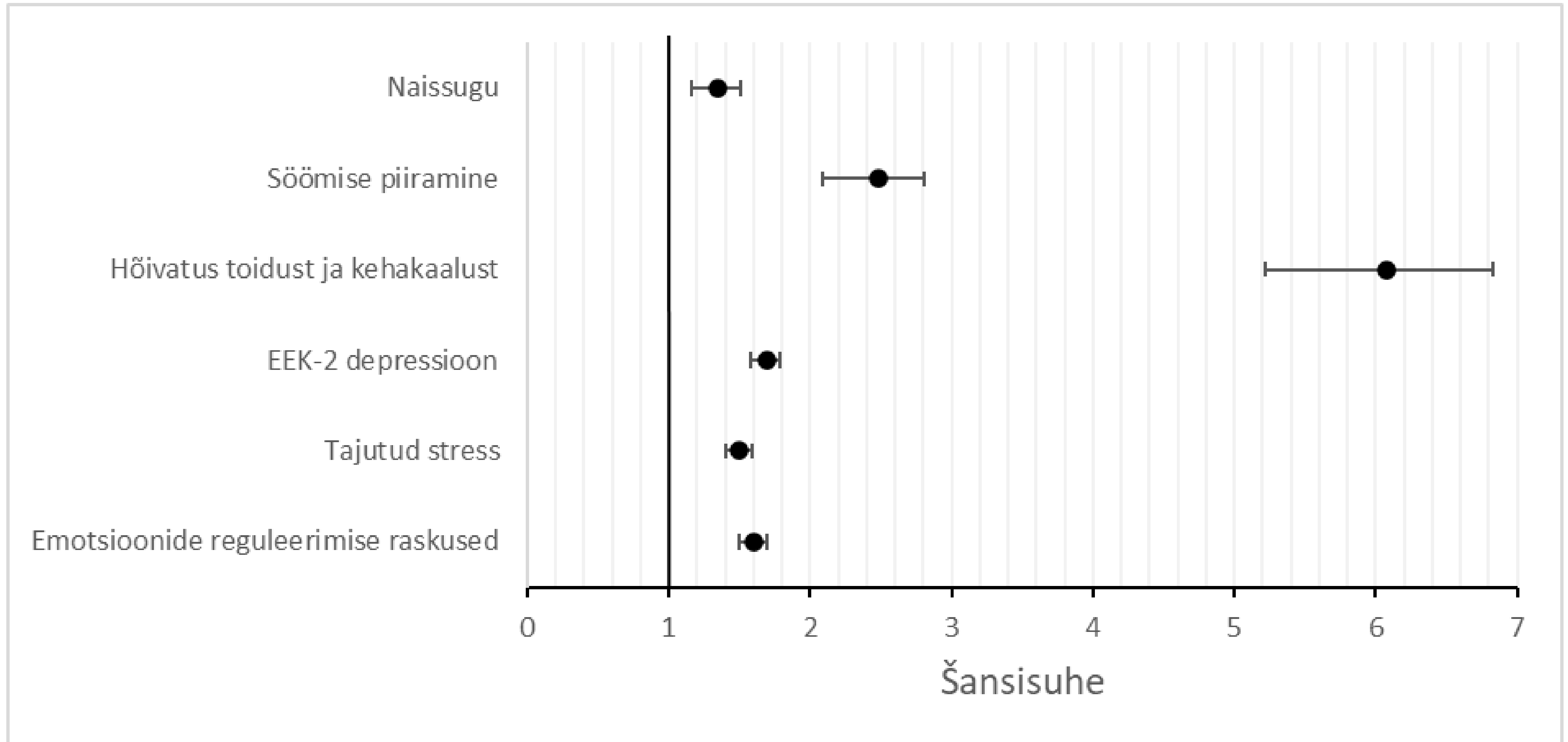
Häirunud söömiskäitumisega seonduvad:

- Hõivatus toidust ja kehakaalust
- Söömise piiramine

Emotsionaalse toimetulekuga seonduvad:

- Emotsioonide reguleerimise raskused
- Depressioon, ärevus
- Stress ja sellega toimetuleku raskused

Üle- ja liigsöömise riskifaktorid

Kokkuvõte ja järeldused

- Eesti täiskasvanud elanikkonna seas on kõige kõrgemas häirunud söömiskäitumise väljakujunemise riskis **noored täiskasvanud (naised)**
- Potentsiaalsed **ennetus- ja sekkumiskohad**:
  - Stressi ja emotsioonide juhtimise oskuste õpetamine
  - Elustiilimuutused dieedipidamise asemel
  - Positiivse kehakuvandi soodustamine ning muude eluvaldkondade väärtustamine

Kasutatud kirjandus

- Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu konsortsium (2022). Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu lõpparuanne. Tallinn, Tartu: Tervise Arengu Instituut, Tartu Ülikool.
- Herman, C. P., & Polivy, J. (1996). What does abnormal eating tell us about normal eating?. In *Food choice, acceptance and consumption* (pp. 207–238). Boston, MA: Springer US.
- Natenshon, A. H. (2020). Discretion or Disorder? The Impact of Weight Management Issues on the Diagnosis and Treatment of Disordered Eating and Clinical Eating Disorders. In *Weight Management* (p. 161). IntechOpen.

Aitäh kuulamast! Küsimusi?

hedvig.sultson@tai.ee

The logo for 'tai' is located in the bottom right corner. It consists of the lowercase letters 'tai' in a white, sans-serif font, centered within a solid orange circle.

tai